

IVO: Vi har agerat i vår tillsyn avseende oskuldskontroller

I en debattartikel i GP den 18 april kritiseras IVO för att inte vidta kraftigare åtgärder i sina bedömningar av läkare och verksamheter som genomfört oskuldskontroller. Vi anser att vi har gjort korrekta bedömningar i förhållande till gällande lagar och förordningar. IVO stöder förslaget som framkommer i artikeln om information kring oskuldskontroller.

All hälso- och sjukvård ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet, enligt [patientsäkerhetslagen](#). Eftersom det inte är möjligt att medicinskt utreda om någon är oskuld är det inte förenligt med lagen att genomföra sådana undersökningar och utfärda s.k. oskuldsintyg. All hälso- och sjukvårdspersonal ska enligt samma lag utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet så att patienterna erhåller en god och sakkunnig vård. Den som inte lever upp till detta kan riskera att få kritik av IVO och i de allvarligaste ärendena att få sin yrkeslegitimation återkallad.

De kriterier som motiverar ett yrkande från IVO till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) om indragen legitimation finns beskrivna i patientsäkerhetslagen. Den legitimerade skall t. ex ha varit grovt oskicklig vid utövningen av sitt yrke, varit uppenbart olämplig eller gjort sig skyldig till ett allvarligt brott som är ägnat att påverka förtroendet för honom eller henne.

Efter inslaget i TV-programmet Kalla Fakta hösten 2015, genomförde IVO tre tillsyner med anledning av uppgifterna i programmet och de anmälningar som kom in till myndigheten, i Stockholm, Malmö och i Göteborg. I två av fallen fick läkaren kritik för sin yrkesutövning när IVO granskade anmälningarna. I det tredje ärendet utreddes verksamhetens åtgärder för att förhindra framtida oskuldskontroller.

I det fall från Göteborg som sågs i en inspelning i Kalla Fakta, med en ung kvinna som kom för ett oskuldsintyg med sin släkting och en tolk, samtliga spelade av aktörer, erbjöd sig läkaren att göra en undersökning. Denna undersökning gjordes inte och något intyg skrevs aldrig. I samband med IVO:s utredning av ärendet uppgav läkaren vid ett möte att hon utfärdat intyg vid två tidigare tillfällen. Dessa besök fanns inte dokumenterade, varför någon granskning av dessa två utfärdade intyg inte var möjlig. Enligt IVO:s bedömning är ett erbjudande om undersökning samt två icke dokumenterade patientbesök inte tillräckligt underlag för ett yrkande till Hälso- och sjukvårdens

ansvarsnämnd om indragen legitimation. Däremot ansåg IVO att läkaren inte utfört sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och kritiserade läkaren för sitt handlande.

IVO stöder förslaget i debattartikeln om ett, av Socialstyrelsen utformat informativt dokument på lämpliga språk, där såväl medicinska som juridiska fakta kring oskuldskontroller framgår.

Det finns många myter kring oskuldsbegreppet. IVO vill därför betona vikten av att öka kunskapen bland all hälso- och sjukvårdspersonal om att det inte är möjligt att vid en undersökning fastställa om en kvinna är oskuld. Detta och att oskuldskontroller inte får förekomma i hälso- och sjukvården i Sverige är också viktigt att förmedla i utbildningar och vid introduktion av hälso- och sjukvårdspersonal från andra länder.

Helen von Sydow

Enhetschef IVO avd Sydväst (Göteborg)